

dyści oraz część misji → presbiteriańskiego Kościoła; w tym samym roku rozpoczął działalność Melanesian Institute, zał. przez werbistów, marystów i sercanów w celu badania miejscowej kultury oraz tradycyjnych religii; od 1974 należą do niego luteranie, United Church in P.-N.G. and the Solomon Islands i anglikanie; Instytut wydaje kwartalnik „Catalyst” oraz rocz. „Point”; charakter ekum. ma także zał. 1980 i prowadzony przez werbistów ośrodek edukacyjny Divine Word Institute (od 1996 Divine Word University); ponadto w P.-N.G. działalność mis. prowadzi wiele mniejszych denominacji religijnych.

R.M. Wiltgen. *The Founding of the Roman Catholic Church in Oceania, 1825 – 1850*, Canberra 1979; J. Garrett, *To Live among the Stars. Christian Origins in Oceania*, G 1982; G. Delbos, *The Mustard Seed. From a French Mission to a Papuan Church 1885-1985*, Port Moresby 1985; H. Wagner, H. Reiner, *The Lutheran Church in P.-N.G. The First Hundred Years 1886-1986*, Adelaide 1986; D. Langmore, *Missionary Lives. Papua, 1874-1914*, Honolulu 1989; *Romans and Anglicans in P.-N.G.*, Goroka 1991; *The Martyrs of P.-N.G. 333 Missionary Lives Lost During World War II*, Port Moresby 1994; G. Brumm, F. Mihalic, *Sent by the Word. 100 Years of Service by Divine Word Missionaries (1896-1999) and Sisters Servants of the Holy Spirit (1899-1999) on Mainland New Guinea*, Mount Hagen 1995; A. Badowski, *Dialog między Kościołem rzymskokatolickim i Kościołem anglikańskim w P.-N.G.*, Lb 1999 (mpsArKUL); F. Mihalic, *Readings in PNG Mission History*, Madang 1999; Z.Z. Kruczek, *Misje katolickie w archidiecezji Mount Hagen w P.-N.G. 1934-1984*, Mount Hagen 2005; *Alive in Christ. The Synod for Oceania and the Catholic Church in P.-N.G., 1998-2005*, Goroka 2006; T.A. Flaherty, *Crossings in Mercy. The Story of the Sisters of Mercy P.-N.G. 1956-2006*, Adelaide 2008; M.R. MacGinley, *Presentation Sisters. P.-N.G. 1966-2006*, Wagga Wagga 2008.

Stanisław Wargacki

PAQUIER RICHARD, ur. 25 X 1905 w Bursins, zm. 28 I 1985 w Vevey, pastor reformowany.

W 1923-27 studiował teologię reform. w Lozannie, a 1929 w Hartford Theological Seminary w Stanach Zjedn.; 1929-43 był prob. w Bercher k. Lozanny, a 1943-66 w Saint-Saphorin; 1930 założył z prob. Ch.L. Gagnebinem i kilku studentami grupę Eglise et Liturgie; należał do komisji synodalnej Eglise Evangélique Réformée du canton de Vaud oraz ekum. komisji Fédération des Eglises protestantes de Suisse i liturg. komisji Ekum. Rady Kościołów; 1959 został doktorem h.c. uniwersytetu w Neuchâtel.

P. jest autorem pism z zakresu historiografii *Le Pays de Vaud des origines à la conquête bernoise* (I-II, La 1942, 1979), *Histoire d'un village vaudois. Bercher* (La 1972), *Saint-Saphorin. Relais romain et bourg médiéval* (La 1982), oraz liturgii i liturgiki reform. *L'Office divin de l'Eglise universelle. Services du matin, de midi et du soir pour chaque jour de la semaine* (G 1943), *Traité de liturgique. Essai sur le fondement et la structure du culte* (P 1954).

M. Cuminetti, *Elementi „cattolici” nella dottrina del ministero di alcuni teologi calvinisti contemporanei*. J.J. von Allmen, J.L. Leuba, R. P., M. Thurian, R 1965 (bibliogr.); J.M. Berthoud, *Des actes de l'Eglise. Le christianisme en Suisse romande*, La 1993; R. Butikofer, *Le refus de la modernité. La Ligue vaudoise, une extrême droite et la Suisse (1919-1945)*, La 1996 (bibliogr.).

Stanisław Józef Kozła

PARACATU, diecezja w pd.-wsch. Brazylii (stan Minas Gerais), utworzona 14 IV 1962 z istniejącej od 1 III 1929 prałatury terytorialnej P., wydzielonej z diec. Montes Claros i Uberaba, podlegająca od 1966 metropolii Brasília, a od 2001 – Montes Claros; w P. (zał. przed 1730, od 1840 prawa miejskie) pracowali m.in. karmelici, a 1948 założyły swą pierwszą mis. placówkę karmelitanek misjonarki św. Teresy od Dzieciątka Jezus (zał. przez bł. Marię Crocifissę Curcio); diecezja zajmuje 54 387 km² i liczy ok. 318 000 mieszk., w tym ok. 247 000 katolików, 22 parafie, 32 księży diec. i 5 zak., 5 zakonników, 6 siostr.

AAS 23(1931) 317-319; V. Battezzatti, ECat IX 790; DE III 69; AnPont 2009.

Krzysztof Sakowicz

PARACELSUS, Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus von Hohenheim, ur. 10 XI 1493 w Einsiedeln (Szwajcaria), zm. 24 IX 1541 w Salzburgu, lekarz, chemik i filozof.

W 1509-12 studiował w Wiedniu, 1516 uzyskał stopień doktora w Ferrarze; wiele podróżował po Europie, zbierając informacje o metodach leczenia stosowanych w poszczególnych krajach, a także prowadząc praktykę lekarską; 1527-28 był głównym lekarzem w Bazylei i wykładał na tamtejszym uniwersytecie.

P. zerwał z dotychczasowym pojmowaniem zawodu medyka jako osoby zajmującej się wyłącznie studiowaniem dzieł dawnych mistrzów (→ Galena, → Awicenna) a nieprowadzącego praktyki lekarskiej; chciał oprzeć medycynę na doświadczeniu, które zdobywa się przez praktykę leczenia chorych; zasadę medycyny staroż. i średniow. stanowiącą, iż choroby należy zwalczać ich przeciwieństwami zastąpił zasadą, że choroby należy leczyć czynnikami do nich podobnymi, dlatego jest uważany za prekursora homeopatii; medycyna antyczna opierała się na przekonaniu, że choroba powstaje z braku równowagi między 4 podstawowymi składnikami organizmów: śluzem, żółcią czarną i żółtą oraz krwią, a leczenie polegało na znajdowaniu leków na te stany; P. natomiast uważał, że choroby mają przyczyny zewn., a nie wewn.; starał się je zdiagnozować, badając zainfekowany organizm, a zwł. zmiany anatomiczne; dążył do znalezienia specyficznego lekarstwa na każdą chorobę; propagował humanitarne podejście do pacjenta, nawet chorego psychicznie.

P. był zafascynowany renes. koncepcją człowieka jako mikrokosmosu, który jest odpowiednikiem makrokosmosu (świata), jednocząc w sobie wszystkie składniki obecne w świecie; uważał, że badanie natury polega na obserwacji i doświadczeniu; każde stworzenie ma w sobie 2 składniki – widzialny (materialny) i niewidzialny (astralny); człowiek może łączyć się ze światem za pomocą swej części astralnej i odkryć sympatię, która istnieje między nim a wszechświatem; P. był zwolennikiem magii, polegającej na odkryciu istniejących w przyrodzie boskich sił oraz skierowaniu ich ku dobru człowieka; doskonałości te znajdują się w ziołach, minerałach i in. substancjach; trzeba je odkryć i wykorzystać dla dobra chorego.

Do najważniejszych dzieł P. należą: *Die grosse Wundartznei* (Ulm 1536), *Paragranum* (F 1565), *Paramirum* (Mülhausen 1562), *Archidoxa* (Mn 1570), *Astronomia magna* (F 1571); dzieła P. zostały wydane m.in. jako *Sämtliche Werke* (I-XIV, Mn 1922-33).

J.M. Stillman, *P. His Personality and Influence as Physician, Chemist and Reformer*, Ch 1920, Kila 1997; W. Szumowski, *Historia medycyny filozoficznie ujęta*, Wwa 1994, Kęty 2008⁴, 399-405; H. Crone, *P. The Man Who Defied Medicine*, Melbourne 2004.

Monika Komsta

PARADIS ALODIA WIRGINIA → **Maria Leonia Paradis** bł.

PARADIS LÉONARD SS, ur. 1763 w Moulins, zm. 18 III 1831 w Paryżu, apologeta. Po studiach w seminarium zak. w Paryżu był wik. w Moulins, a nast. w parafii St. Roch w Paryżu; 1830 został prob. parafii Notre-Dame de Bonne-Nouvelle w Paryżu. W swych dziełach: *De l'obéissance due au pape* (P 1815), *Réfutation de l'adresse de l'abbé Vinson aux deux chambres* (P 1815) oraz *Tradition de l'Eglise sur l'infailibilité du pape* (P 1820), nawiązując do poglądów J.M. de → Maistre'a, broni kwestii nieomyślności papieża i wiążącego statusu podejmowanych przez niego decyzji.

J. Carreyre, DThC XI 1971; S.H. de Franceschi, *Le pouvoir indirect du pape au temporel et l'antiromanisme catholique des âges pré-infailibiliste et infailibiliste*, RHEF 88(2002) 103-149.

Paweł Borto

PARADISI PRIMATIS, anonimowa sekwencja o → Michale Archaniele sprzed 1526 powstała prawdopodobnie w środowisku krak., na co wskazuje fakt występowania jednego zapisu w *Graduale tarnowskim* II (MDT²w bs); zbudowana jest z 1 strofy pojedynczej, 8 podwójnych i 1 wiersza końcowego;